

JEDNORÁZOVÉ E-CIGARETY - DŘÍVE POMOC PŘI ODVYKÁNÍ, DNES VELKÁ ENVIRONMENTÁLNÍ ZÁTĚŽ

Zuzana Augustová

Prosinec 2024

O Autorce

Zuzana Augustová studuje bakalářský obor Žurnalistika na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Už od střední školy se angažovala ve studentských organizacích, například v Evropském parlamentu mládeže a v simulacích OSN. V roce 2023 se účastnila projektu Evropského sboru solidarity v nizozemském Rotterdamu. V Institutu EUROPEUM absolvovala na jaře 2024 organizační stáž a v současnosti zde působí jako koordinátorka projektu Café Evropa.

O Institutu EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. **EUROPEUM** přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. **EUROPEUM** provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Úvod

Fialové, duhové či se třpytkami – jednorázové elektronické cigarety, neboli vapky či vapes, mají v dnešní době mnoho podob. Jako by se snad snažily nabarvit narůžovo jejich negativní dopad na zdraví uživatelů i na životní prostředí. E-cigarety na jedno použití byly přitom nejprve vyráběny za účelem pomoci kuřákům přestat s kouřením, a ačkoliv k tomuto účelu stále slouží, stávají se populárními spíše jako samostatná zábava a symbol „vyhazovací kultury”.¹ E-cigarety zpravidla obsahují nikotin a jsou tudíž snadno návykovou látkou, která je oblíbená nejen mezi mladými lidmi, ačkoliv stále neznáme dlouhodobé efekty užívání e-cigaret.²

Na následujících řádcích se zaměřím na to, z čeho se jednorázové e-cigarety vyrábí a proč je téměř nemožné je recyklovat. Na příkladu Spojeného království ukážu stále rostoucí fenomén užívání e-cigaret nejen mezi mladými lidmi a způsob, jakým se s jednorázovými vapkami Spojené království hodlá vypořádat. V neposlední řadě se budu věnovat dánské iniciativě zakázat jednorázové cigarety na evropské úrovni.

Co to vlastně jednorázové e-cigarety jsou a z čeho se vyrábí?

Jednorázové elektronické cigarety jsou malá zařízení vyrobená z plastu. Neobsahují tabák, který by byl spalován, díky čemuž se do atmosféry nedostává oxid uhelnatý, dehet ani kouř.³ Stále však mohou obsahovat nikotin, rakovinotvorné látky či těžké kovy, jako je nikl, cín a olovo.⁴ Fungují tak, že zahříváním směsi rostlinného glycerinu, aromatu, propylenglykolu a obvykle nikotinu, tzv. e-liquidu, vzniká pára, kterou uživatel či uživatelka vdechuje.

---

¹ Scheiby, Kirsty. “Are Disposable Vapes Bad for the Environment?” Greenpeace UK, July 31, 2024. <https://www.greenpeace.org.uk/news/are-disposable-vapes-bad-for-the-environment/>.

² “Disposable Vapes Cause Fires and Cost Taxpayer, English and Welsh Councils Say.” The Guardian, June 18, 2023. <https://www.theguardian.com/society/2023/jun/18/disposable-vapes-cause-fires-and-cost-taxpayer-english-and-welsh-councils-say>.

³ Smith, Louise, Sutherland, Nikki. “The environmental impact of disposable vapes”. *House of Commons Library*, November 28, 2022.

⁴ Smoking and Tobacco Use. “About E-Cigarettes (Vapes),” October 24, 2024. <https://www.cdc.gov/tobacco/e-cigarettes/about.html>.

Jednorázové „vapy“ se nedají nabíjet ani doplňovat. Při koupi jsou naplněné přibližně 2 ml e-liquidu, který vystačí přibližně na 600 potahů. Co do počtu potahů to odpovídá přibližně třem krabičkám klasických cigaret; jeden vape standardně uživateli vydrží pár dní až týden.⁵ E-cigareta se skládá z nádoby na e-liquid, atomizér, ohřívací zařízení a baterii. Právě baterie tvoří největší problém pro životní prostředí.

Jaké mají e-cigarety dopad na životní prostředí?

E-cigarety na jedno použití jsou navrženy tak, aby nebyly snadno rozložitelné. Velkým problémem jsou například gumová těsnění, plastové obaly a lithiové baterie. Recyklace e-cigaret je náročná například proto, že je každá jejich část vyrobená z jiného materiálu – plastu, mědi a lithia. Většina běžných recyklačních systémů nedokáže vapky zpracovat a k jejich rozložení jsou zapotřebí lidské ruce, což by trvalo dlouho a stálo spoustu práce a času.

E-cigarety nepopíratelně způsobují zbytečný odpad a vyhazování materiálů, které by se daly využít například do elektromobilů. Vapky jsou klasifikovány jako odpadní elektrická a elektronická zařízení; spotřebitelé by je tedy měli donést do recyklačního centra pro domácnosti nebo do obchodu, kde zařízení koupili. Článek BBC News však upozornil na to, že většina uživatelů e-cigaret si této skutečnosti není vědoma a více než polovina z dopoužívaných vapek končí v koši.⁶

V koši ale e-cigarety představují potenciální nebezpečí pro lidi i volně žijící zvířata. Lithiové baterie jsou vysoce hořlavé a způsobují nebezpečné požáry v popelářských vozech a střediscích pro zpracování odpadu. Do životního prostředí také mohou uniknout škodlivé chemické látky, jako je kyselina z baterií nebo nikotin.⁷

---

⁵ [sumaarts.com. "How Long Does a Disposable Vape Last?" Cilicon, April 22, 2024. https://www.ciliconplus.com/learn/how-long-does-a-disposable-vape-last/.](https://www.ciliconplus.com/learn/how-long-does-a-disposable-vape-last/)

⁶ Hambly, By Ella. "Should Disposable Vapes Be Banned?," October 24, 2022. [https://www.bbc.com/news/science-environment-63037553.](https://www.bbc.com/news/science-environment-63037553)

⁷ "Are Disposable Vapes Bad for the Environment?" Greenpeace UK, July 31, 2024. [https://www.greenpeace.org.uk/news/are-disposable-vapes-bad-for-the-environment/.](https://www.greenpeace.org.uk/news/are-disposable-vapes-bad-for-the-environment/)

Kolik odpadu tvoří jednorázové e-cigarety ve Spojeném království?

Průzkum skupiny Material focus zkoumal popularitu e-cigaret ve Spojeném království i způsoby, jakými je tamní lidé vyhazují. Každý rok si zde lidé koupí přes 500 milionů jednorázových e-cigaret.⁸ Pouze ve Spojeném království se jich týdně vyhodí přibližně 5 milionů.⁹ Ročně by všechny vyhozené vapy ve Spojeném království pokryly přes 22 fotbalových hřišť a dohromady se tak vyhodí přes 10 tun lithia ročně, což by vystačilo na baterie do 1200 elektroaut.¹⁰

Ve Spojeném království se navíc za poslední tři roky počet nezletilých užívajících vapy ztrojnásobil. Mezi dětmi ve věku od 11 do 15 let tam dnes používá e-cigarety téměř 10 %, některé zdroje hovoří dokonce o 25 %.¹¹

V důsledku toho se Ministerstvo pro životní prostředí, výživy a venkova (Defra) ve spolupráci s předchozím premiérem, Rishim Sunakem, rozhodlo od června roku 2025 zakázat prodej jednorázových e-cigaret. Defra uvedla, že prodejci budou mít do té doby čas prodat veškeré zbývající zásoby a připravit se na vstup zákazu v platnost. Vláda chce navíc pravidla zpřísnit omezením příchutí e-cigaret, změnou obalů na jednobarevné, i způsobem, jakým se e-cigarety vystavují v obchodech, čímž by se měla omezit jejich přitažlivost zejména pro mladé lidi.¹²

Vapingová lobby v čele s ředitelem britské asociace vapingového průmyslu, Johnem Dunnem, nicméně namítla, že zákon zakazující prodej jednorázových e-cigaret neobsahuje například zákaz jejich dovozu. Podle nich tak pouze podpoří

---

⁸ Recycle Your Electricals. "UK Tosses 1.3M Single-Use Vapes Weekly, Recycling Urged." Material Focus, October 23, 2024. <https://www.materialfocus.org.uk/press-releases/one-million-single-use-vapes-thrown-away-every-week-contributing-to-the-growing-e-waste-challenge-in-the-uk/>.

⁹ Department for Environment, Food & Rural Affairs. "Government Crackdown on Single-use Vapes." GOV.UK, October 23, 2024. <https://www.gov.uk/government/news/government-crackdown-on-single-use-vapes>.

¹⁰ "UK Tosses 1.3M Single-Use Vapes Weekly, Recycling Urged." Material Focus, October 23, 2024. <https://www.materialfocus.org.uk/press-releases/one-million-single-use-vapes-thrown-away-every-week-contributing-to-the-growing-e-waste-challenge-in-the-uk/>.

¹¹ Department of Health and Social Care. "Disposable Vapes Banned to Protect Children's Health." GOV.UK, January 28, 2024. <https://www.gov.uk/government/news/disposable-vapes-banned-to-protect-childrens-health>.

¹² Dugan, Emily. "Disposable Vapes to Be Banned in England Next June, Says Labour." *The Guardian*, October 24, 2024. <https://www.theguardian.com/society/2024/oct/24/disposable-vapes-ban-england-next-june-labour>.

zámořské prodejce či černý trh. Vláda premiéra Rishiho Sunaka předložila zákon k této otázce, ale v předchozím parlamentu na něj nezbyl čas.¹³

Krok vlády jde v tomto případě ruku v ruce s jejím závazkem našlápnout cirkulární ekonomiku, omezit nárůst počtu mladých lidí, kteří vapují, a chránit životní prostředí. Legislativa nyní čeká na schválení parlamentem.¹⁴ Zákaz jednorázových e-cigaret však nepochybně není všemocný a neřeší problém na mezinárodní úrovni. Obavy vapingové lobby o rozvoji černého trhu jsou tedy pravděpodobně na místě. Narůstající počet uživatelů e-cigaret je potřeba řešit co nejdříve a lze předpokládat, že se k zákazu jednorázových e-cigaret začnou přiklánět i další státy, čímž by se nárůst či vznik černého trhu minimalizoval.

A jak je na tom EU?

V Evropské unii byla v tomto ohledu zatím vydána pouze Směrnice o tabákových výrobcích v roce 2014, kdy jednorázové elektronické cigarety ještě ani neexistovaly; první e-cigareta byla vyrobena v roce 2019.¹⁵ Ve vztahu k jednorázovým elektronickým cigaretám se zde tedy nic konkrétního neobjevuje.

V červnu roku 2024 upozornil článek Politico na evropskou iniciativu Dánska, která vyzývá Evropskou komisi k navržení nových právních předpisů, jež by mohly zahrnovat zákaz užívání e-cigaret s příchutí či omezení obsahu nikotinu. K iniciativě se přidalo celkem 12 zemí, mezi nimi například Francie, Německo nebo Španělsko; Česká republika však nikoliv. Tlak přišel poté, co Komise odložila plánovanou reformu pravidel pro tabák a nikotin na začátku roku 2024.¹⁶

V dokumentu, který Komisi zaslal generální sekretariát Rady EU, se dále uvádí, že je existence evropských regulací zapotřebí. Ty vnitrostátní totiž ne vždy fungují,

---

¹³ "Disposable Vapes to Be Banned in England Next June, Says Labour." The Guardian, October 24, 2024. <https://www.theguardian.com/society/2024/oct/24/disposable-vapes-ban-england-next-june-labour>.

¹⁴ "Government Crackdown on Single-use Vapes." GOV.UK, October 23, 2024. <https://www.gov.uk/government/news/government-crackdown-on-single-use-vapes>.

¹⁵ NewVaping. "The Evolution of Disposable Vapes: From Invention to Popularity," March 10, 2023. <https://www.newvaping.com/blogs/guide/the-evolution-of-disposable-vapes?srsId=AfmBOookMx6uoa0Lr83U3gBdJAu-x-qpE0EvxcpLFVVFyHGAVEMcCGGy>.

¹⁶ Eccles, Mari. "12 Countries Push for EU Crackdown on Vapes." POLITICO, June 24, 2024. <https://www.politico.eu/article/12-countries-push-for-eu-crackdown-on-vapes/>.

jelikož jsou omezeny hranicemi; což je ostatně i argument vapingové lobby Spojeného království.

Bývalá komisařka EU pro zdraví, Stella Kyriakides, Komisi hájila slovy, že k problému přistupuje proaktivně a že se revize směrnice o tabákových výrobcích blíží, neboť „jsme v konečném důsledku všichni zajedno v tom, že musíme chránit občany...“.¹⁷¹⁸

V tuto chvíli jsou jednorázová vapovací zařízení zakázána ve Francii, Belgii a na legislativě zakazující tento typ e-cigaret pracuje Německo i Irsko.¹⁹ Legislativa na celoevropské úrovni ale stále chybí.

Jaký z toho plyne závěr?

Užívání jednorázových e-cigaret může být problém ze zdravotního i environmentálního hlediska. Jelikož se však jedná o poměrně nový trend a nárůst nejen nezletilých uživatelů je zřetelný zejména v posledních pár letech, společnost ještě nepřišla na způsob, jak se s nimi efektivně vypořádat. Nicméně výroba, užívání i následné vyhazování e-cigaret je problematické hned z několika důvodů. Nejedná se pouze o důvody environmentální, neboť jednorázové e-cigarety zcela jistě znečišťují naše životní prostředí, ale také o negativní vlivy na zdraví uživatelů a uživatelek e-cigaret či o spotřebu vzácných kovů.

Ideálním scénářem pro planetu i lidstvo by byl zákaz jejich prodeje nejen na národní úrovni, ale i na té evropské či celosvětové. Ve 21. století, kdy se svět snaží pomalými kroky transformovat k cirkulárnímu hospodářství a zakazovat „zbytečné“ jednorázové zboží, nemají jednorázové e-cigarety s lithiovou baterií a téměř nemožnou recyklací své místo.

---

¹⁷ Eccles, Mari. “12 Countries Push for EU Crackdown on Vapes.” *POLITICO*, June 24, 2024. <https://www.politico.eu/article/12-countries-push-for-eu-crackdown-on-vapes/>.

¹⁸ Překlad autorky.

¹⁹ Bauer-Babef, Clara, and Clara Bauer-Babef. “Commission Gives Green Light to French Disposable E-cigarettes Ban.” *Euractiv*, October 3, 2024. <https://www.euractiv.com/section/health-consumers/news/commission-gives-green-light-to-french-disposable-e-cigarettes-ban/>.